

पोलीस पाटलांना राज्यपाल पुरस्कार

देण्याबाबत

१) विशेष उल्लेखनिय सेवा पुरस्कार

२) उल्लेखनिय शौर्य पुरस्कार

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्र:- बीव्हीपी : २०२२/प्र.क्र.१०८/पोल-८

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक:- ०१ डिसेंबर, २०२२

संदर्भ: १) गृह विभाग, शासन निर्णय क्रमांक:-बीव्हीपी: २०००/सीआर-३४/पोल-८/
दि.०१ ऑक्टोबर, २००८.

२) गृह विभाग, शासन निर्णय क्रमांक:-बीव्हीपी: ०८१८/प्र.क्र.-९५/पोल-८/
दि.०८ मार्च, २०१९

प्रस्तावना :-

गावपातळीवर कायदा व सुव्यवस्था राखण्यासाठी पोलीसांना सहकार्य करणे, लोकन्यायालयात पंच म्हणून कार्य करून प्रकरणे निकालात काढण्यास मदत करणे, पोलीस तपासात अत्यंत गंभीर व इतर गुन्ह्यातील आरोपींची गुप्त माहिती व ठावठिकाणा काढून त्यांना पकडून देण्यासाठी व गुन्हे उघडकीस आणण्यासाठी मदत करणे, गावातील सण, उत्सव, यात्रा, निवडणुका या सर्वच घडामोडींवर लक्ष ठेऊन त्या शांततेत पार पाडणे तसेच महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहिमेचे निमंत्रक म्हणून काम पाहणे इ. अनेक कामे पोलीस पाटील हे पार पाडत असतात. त्यांनी अशा कामात केलेल्या विशेष उल्लेखनीय कामासाठी अथवा/आणि अतुलनिय साहस/धाडस / शौर्य यासाठी राज्यपाल पुरस्कार देण्याबाबत वरील संदर्भ क्र.१ प्रमाणे शासन निर्णय प्रसिध्द करण्यात आला आहे. पोलीस पाटील राज्यपाल पुरस्कारासाठी पुरस्कारार्थींची अंतिम निवड करण्यासाठीची निवड प्रक्रिया ही जिल्हाधिकारी यांच्यास्तरावरील विकेंद्रीकृत निवड समितीमार्फत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. यानुषंगाने सदर पुरस्कार निवड प्रक्रियेच्या संदर्भात सध्या अस्तित्वात असलेल्या वरील संदर्भ क्र.१ मधील पुरस्कार निवड कार्यपद्धतीमध्ये सुधारणा करून सुधारीत कार्यपद्धतीबाबत तसेच वरील संदर्भ क्र.२ अन्वये पुरस्कार रक्कमेत केलेली वाढ याअनुषंगाने सुधारीत शासन निर्णय प्रसिध्द करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याअनुषंगाने आता शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :

उपरोक्त परिस्थिती विचारात घेऊन, वरील संदर्भ क्र. १ प्रमाणे स्थापित पोलीस पाटीलांना द्यावयाचे विशेष उल्लेखनिय सेवा पुरस्कार व उल्लेखनिय शौर्य पुरस्कार हे दोन राज्यपाल पुरस्कार पुर्वीप्रमाणे कायम ठेवून, शासन या आदेशाद्वारे पोलीस पाटील राज्यपाल पुरस्कारासाठी पुरस्कारार्थींची निवड करण्याकरीता जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा निवड समिती गठीत करण्याचा निर्णय घेत आहे. तसेच सदर पुरस्काराचे नाव, स्वरूप, निकष व पुरस्कारासाठी नावांची शिफारस करण्याची सुधारीत कार्यपद्धती ही सोबत जोडलेल्या जोडपत्रात नमुद केल्याप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे.

२. यासाठी होणारा खर्च "२०५५ पोलीस- ११०, ग्राम पोलीस (००) (०१) पोलीस पाटील व मेवास पाटील (२०५५०२२१) इतर खर्च" या लेखाशीर्षाखालील मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२१२०११६३८५८३२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(डॉ. प्रविण ढिकले)

कार्यासन अधिकारी, गृह विभाग

प्रति,

- १) मा. मंत्री (गृह) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) सर्व विभागीय आयुक्त
- ३) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ४) मा. राज्यमंत्री (गृह) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ५) मा. राज्यमंत्री (शहरे) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ६) मा. पालकमंत्री, राज्यातील सर्व जिल्हे
- ७) महालेखापाल-१/२, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर.
- ८) सर्व जिल्हाधिकारी
- ९) सर्व पोलीस अधिक्षक
- १०) सर्व उपविभागीय अधिकारी (जिल्हाधिकारी यांच्यामार्फत)
- ११) वित्त विभाग (व्यय-७), मंत्रालय, मुंबई
- १२) कार्यासन अधिकारी (बीयुडी-१), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३) निवडनस्ती (पोल-८), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

शासन निर्णय, गृह विभाग क्र. बीव्हीपी-२०२२/सीआर-१०८/पोल-८, दिनांक १ डिसेंबर, २०२२

सोबतचे जोडपत्र

१. **पुरस्काराचे नाव :-** महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस पाटील यांना विशेष उल्लेखनिय सेवा किंवा उल्लेखनिय शौर्य राज्यपाल पुरस्कार.

२. **स्वरूप :-** वरील दोन्ही पुरस्कारांचे स्वरूप राज्यपालांच्या सहीचे प्रशस्तीपत्र व पंचविस हजार रुपये रोख रक्कम असे राहिल. प्रशस्तीपत्राचा (सेवा आणि शौर्य पुरस्कार) विहित नमुना सोबत जोडला आहे.

३. **निकष :- (अ) विशेष उल्लेखनिय सेवा पुरस्कार**

विशेष उल्लेखनिय सेवा पुरस्काराकरिता पोलीस पाटलांनी खालील निकष पूर्ण करणे आवश्यक राहिल.

- (१) पुरस्कारासाठी पोलीस पाटील यांची सेवा किमान १० वर्षे झालेली असावी तसेच संबंधित पोलीस पाटील यांना उल्लेखनिय कामाकरीता १० प्रशस्तीपत्रके मिळालेली असावी.
- (२) त्यांच्याविरुद्ध न्यायालयात कोणताही खटला नसावा.
- (३) चारित्र्य व सचोटी निर्विवाद असावी.
- (४) कोणतीही लहान अथवा मोठी प्रशासकीय न्यायालयीन शिक्षा झालेली नसावी.

(ब) **उल्लेखनिय शौर्य पुरस्कार**

उल्लेखनिय शौर्य पुरस्काराकरिता पोलीस पाटलांनी खालील निकष पूर्ण करणे आवश्यक राहिल:

- (१) यासाठी किती सेवा झाली याची अट नसावी. मात्र त्यासंबंधी केवळ घटना प्रसंग लक्षात घेण्यात यावा.
- (२) त्यांच्याविरुद्ध न्यायालयात कोणताही खटला नसावा.
- (३) चारित्र्य व सचोटी निर्विवाद असावी.
- (४) कोणतीही लहान अथवा मोठी प्रशासकीय न्यायालयीन शिक्षा झालेली नसावी.

(४) **पुरस्कारासाठी पोलीस पाटीलांची निवड करण्यासाठीची सुधारीत कार्यपद्धती:**

सदर पुरस्काराची निवड व देण्याची प्रक्रिया पूर्ण होण्यासाठी प्रत्येक घटकाकडून / कार्यालयाकडून अशाप्रकारची शिफारस होण्यासाठी कालमर्यादा खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे.

(अ) प्रत्येक पोलीस ठाणे प्रभारी यांनी त्यांच्या अधिपत्याखाली नेमणुकीस असलेल्या पोलीस पाटलांपैकी उल्लेखनीय काम करणाऱ्या किंवा शौर्य बजावणाऱ्या पोलीस पाटलांचे नाव/नावे संबंधित उपविभागीय दंडाधिकारी यांच्याकडे घटनांच्या तपशीलासह दि.३० नोव्हेंबर पर्यंत पाठवावीत.

(ब) उपविभागीय दंडाधिकारी यांनी पोलीस ठाणे प्रभारी यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या शिफारशीच्या प्रस्तावांची छाननी करून सदर प्रस्ताव दि. ३१ डिसेंबर पर्यंत जिल्हा निवड समितीचे सदस्य सचिव यांच्याकडे पाठवावेत.

(क) पोलीस पाटील राज्यपाल पुरस्कारासाठी पुरस्कारार्थींची अंतिम निवड करण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्याच्या ठिकाणी खालील अधिकाऱ्यांचा अंतर्भाव असलेली जिल्हा निवड समिती गठित करण्यात यावी.

१. जिल्हाधिकारी	-अध्यक्ष
२. पोलीस अधिक्षक	-सदस्य
३. निवासी उप जिल्हाधिकारी	-सदस्य
४. पोलीस उप अधिक्षक (गृह)	-सदस्य सचिव

(ड) वरील समिती उपविभागीय दंडाधिकारी यांच्या कडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची छाननी करून दि.३१ मार्च पर्यंत सदर जिल्ह्यातील पुरस्कारार्थींच्या नावाची अंतिम निवड राज्यपाल पुरस्कारासाठी करेल.

(५) राज्यपाल पुरस्कार ज्या वर्षासाठी असेल त्या वर्षाच्या पुढील वर्षी दि. १ मे रोजी जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणी हा पुरस्कार सदर जिल्ह्याचे पालकमंत्री राज्यपालांच्या वतीने पुरस्कारार्थींस प्रदान करतील.

(६) राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यातील एका पोलीस पाटलास एक विशेष उल्लेखनिय सेवा किंवा एक उल्लेखनिय शौर्य पुरस्कार यानुसार प्रत्येक वर्षी एकूण ३४ पुरस्कार देण्यात येतील.

(७) राज्यपाल पुरस्कार स्विकारण्यास येणाऱ्या पोलीस पाटलास तो कर्तव्यार्थ आहे असे समजून कनिष्ठतम शासकीय कर्मचा-यास लागू असणा-या दराने प्रवासभत्ता देण्यात येईल.

(८) पुरस्कार प्राप्त पोलीस पाटील यांना प्रशस्तीपत्र व पंचविस हजार रुपये रोख देण्यासाठी तसेच प्रवासभत्ता देण्यासाठी येणारा खर्च "२०५५ पोलीस- ११०, ग्राम पोलीस (००)(०१) पोलीस पाटील व मेवास पाटील (२०५५०२२१) इतर खर्च" या लेखाशीर्षाखाली वेळोवेळी करण्यात येणाऱ्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

*****

पोलीस पाटील विशेष उल्लेखनिय सेवा पुरस्कार- सन.....

.....
(पोलीस पाटलांचे नाव) (गाव) (तालुका) (जिल्हा)

मी.....पालकमंत्री, ... राज्यपाल, महाराष्ट्र
राज्य यांच्या वतीने आपल्या उल्लेखनीय सेवेच्या सन्मानार्थ आपणास
उल्लेखनीय सेवा पुरस्कार प्रदान करीत आहे.

ठिकाण :

दिनांक :

.....(सही)
पालकमंत्री
..... जिल्हा

पोलीस पाटील विशेष उल्लेखनिय शौर्य पुरस्कार- सन.....

.....
(पोलीस पाटलांचे नाव)

.....
(गाव)

.....
(तालुका)

.....
(जिल्हा)

मी.....पालकमंत्री, ... राज्यपाल, महाराष्ट्र
राज्य यांच्या वतीने आपल्या अतुलनीय शौर्याच्या सन्मानार्थ आपणास
उल्लेखनीय शौर्य पुरस्कार प्रदान करित आहे.

ठिकाण :

दिनांक :

.....(सही)

पालकमंत्री

..... जिल्हा